

**יישום התכנית להעלאת המודעות במערכת החינוך
לבעיית הסחר בנשים
דיווח ומעקב**

מוגש לשרת החינוך, חה"כ פרופ' יולי תמיר
לקראת ישיבת וועדת המשנה למאבק בסחר בנשים
בראשות ח"כ זהבה גלאון

כ' תמוז תשס"ח 23.7.2008

מוגש על ידי מרים שכטר
הממונה על השוויון בין המינים בחינוך

כבוד האדם – איש ואישה

העלאת המודעות למניעת תופעת הזנות וסחר בנשים

הקדמה

אני מבקשת להודות לעו"ה, למנהלות/ים, למפקחות/ים מנהליות מחלקות חינוך, לממונות לקידום מעמד האישה ברשויות המקומיות שפעלו לקידום הנושא. נושא שנראה לכאורה מוחץ לתכנית הלימודים, אך הלכה למעשה, במציאות החברתית שלנו היום במיוחד, הרי הוא במרכז העשייה החינוכית. אני מודה במיוחד על יכולתם לראות זאת, ולהיות בבחינת פורצי דרך. להבין, שתופעות שמוצגות כיום, אינן עוד בחצר האחורית של מערכת החינוך, אלא במרכז החיים. במשך שנים הייתה המחשבה החינוכית שכדאי להציג ולהביא בפני התלמידים את החיים "הטובים" – "הנכונים" – "הראויים" כדי שילמדו, כדי שיהיה להם "מודלינג" ומאידך, מערכת החינוך הייתה "מפחידה" ו"מזהירה" את הילדים מתופעות "שליליות". מחקרים ומציאות בית – ספרית מלמדים, כי דווקא **החונכות** הינה הדרך שיכולה לשלב בין הרצוי למצוי. כיום אנו נחשפים לתופעות שלא הכרנו קודם, ובודאי שלא בעוצמות ובכמויות כאלו! יתרה מזו, תופעות אלו אינן שייכות רק לרובד מסוים של אוכלוסיה – הן פורצות גבולות, גם ללא קשר למעמד הסוציו – כלכלי, והן פוגעות כמעט בכל בית – בגלוי ובסמוי. היכולת שלנו היום להעלות לגלוי את המוסתר מהעין (כביכול) ולהתמודד איתו, לא ממקום של הפחדה (כי זה לא עוזר), אבל כן ממקום של להראות ולדבר על הדברים, זאת הדרך שאנו מאמינים בה יותר ויותר. שיתוף הפעולה עם הרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה וכל הגופים החברתיים העוסקים בנושא, וההירתמות של כולם הם שיביאו לתוצאות חסרות תקדים.

תפקיד מערכת החינוך

תופעת הזנות והסחר בנשים נמצאת בחצר האחורית של החברה הישראלית, רחוקה מן העין ורחוקה מן הלב. אולם, מאחורי המילים "הקרות" עומדים ועומדות ילדים, ילדות, נשים וגברים שהינם קורבנות של סוחרים הלוכדים אותם במלכודת של עבדות, ניצול ופגיעה. דרך ארוכה עברה מדינת ישראל בטיפול בבעיה, בשנים האחרונות. בעקבות חקיקה ואכיפה ובזכות גופים ציבוריים, ממשלתיים וארגונים חברתיים ננקטו צעדים משמעותיים לצמצום מימדי התופעה. אולם, על מנת להתמודד עם בעיה חברתית קשה זו לא די בכך. יש להעלות את המודעות הציבורית הכוללת אנשי חינוך תלמידות ותלמידים. לנו כאנשי ונשות חינוך ניתנה ההזדמנות להעלות את נושא הזנות והסחר בבני אדם למודעות המבוגרים ולמודעותם של הצעירים והצעירות במערכת החינוך. מטרתנו היא להוציא את התופעה אל האור; להעניק ידע בנושא; לטעת את ההבנה שצרכני השירותים הינם חלק ממערכת משומנת היטב, הפועלת לניצול קשה של בני אדם ולפגיעה אנושה בצרכיהם הבסיסיים ביותר; לפתח את הרגישות והאחריות החברתית לפעול לקידום ערך **כבוד האדם** - כבוד האישה והאיש, כבוד הנער והנערה, כבוד הילדה והילד בחברה הישראלית. מידע זה מעלה סוגיות הבונות תפיסת עולם חינוכית - פילוסופית. על מערכת החינוך החובה לקרוא ולחפש את הדרכים היצירתיות כדי להגיע לליבותיהם ומחשבותיהם של התלמידים והתלמידות ולסייע להם, לגבש תפיסת עולם הומאנית, הרואה בכל אדם ואדם עולם ומלואו.

מחלקת המדינה האמריקאית בנושא הסחר בבני אדם, בדו"ח 2008, מצאה לנכון לשבח את משרד החינוך בתחום זה.

פעולות מקדימות לפעילות במערכת החינוך - בשנת 2007

1. השתתפות בכנס ה-51 של הנציבות למעמד האישה באו"ם (מרס 2007). הנושא: "ביעור כל צורות האפליה והאלימות כנגד נערות-ילדות".
2. החלטה שהתקבלה ב"ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים" בראשות ח"כ זהבה גלאון בהשתתפות שרת החינוך ח"כ פרופ' יולי תמיר להטמעת הנושא במערכת החינוך.
3. הקמת ועדה מייצגת הכוללת:
 - נציגות מיחידות במשרד החינוך: הממונה על השוויון בין המינים בחינוך (יו"ר), מינהל חברה ונוער, שפ"י והחינוך העל יסודי
 - נציגות הרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה
 - נציגות המשרד לביטחון פנים
 - נציגות משרד המשפטים
 - נציגות העמותות:
 - המרכז הישראלי לכבוד האדם
 - המטה למאבק בסחר בנשים, פרויקט משותף של עמותת עצו"ם ומשרד עו"ד כבירי-נבו-קידר מכון תודעה
 - "אישה לאישה" – מרכז פמיניסטי חיפה
 - מוקד הסיוע לעובדים זרים (ע"ר)

פעולות שהתבצעו בשנה"ל תשס"ח:

1. כתיבת חוברת הדרכה לעובדות ועובדי הוראה.

החוברת כוללת:

- א. דברי פתיחה של שרת החינוך פרופ' יולי תמיר, מנכ"לית המשרד – גבי שלומית עמיחי, סמנכ"לית ומנהלת המינהל הפדגוגי – גבי לאה רוזנברג, הממונה על השוויון בין המינים בחינוך – גבי מרים שכטר.
- ב. תוכן העניינים:

- על תופעת הסחר בנשים והזנות, תמונת מצב.
- סחר בנשים וזנות בישראל, לקוחותיה של תעשיית המין.
- קורבנות תעשיית המין, דרכים להתמודדות עם סחר בנשים וזנות.
- חקיקה ואכיפה, חינוך ושינוי תודעה בחינוך.
- יישום תוכניות חינוכיות במוסדות חינוך בנושא הסחר בבני אדם, הסחר בנשים וזנות, פעילויות מוצעות לשיעורים ולהטמעה יזומה.
- מעורבות ההורים והקהילה.
- מידע על גופים וארגונים העוסקים בנושא במערכת החינוך.

2. כנסים וימי עיון לעובדות ועובדי הוראה (בשיתוף הרשות לקידום מעמד האישה במשרד רה"מ)

שם הכנס: "כבוד האדם – איש ואישה, כנס המעלה סוגיות בסחר בבני אדם בכלל ובנשים בפרט"

- כנס ארצי מורים/ות לתקשורת וקולנוע בת"א בהשתתפות כ- 120 מורות/ים.
- כנס עובדות ועובדי הוראה באשדוד בהשתתפות כ- 145 עו"ה.
- כנס עובדות ועובדי הוראה בבת ים בהשתתפות כ- 152 עו"ה.
- עובדות ועובדי הוראה שליוו את כנסי התלמידים כ- 100 עו"ה.

בשנת תשס"ט יתקיימו כ- 10 כנסים נוספים.

מבנה הכנס:

- סרט או ההצגה "המערב הפרוע".
- פאנל העוסק בנושא.
- הצגת התוכנית החינוכית למערכת החינוך.

3. פעולות עם תלמידים להטמעת הנושא בשנה"ל תשס"ח:

I. פעילות יישובית ממוקדת – כל בתי הספר העל יסודיים בערים – כתות י"א, י"ב:

- אשדוד – 25 עו"ה וכ- 300 תלמידות ותלמידים, נציגות מועצות תלמידים מכל בתי הספר בעיר (כולל מ"מ וממ"ד). הפעילות בכתות הייתה לכלל התלמידים (כ- 1000 תלמידים).
- קרית גת – 52 עו"ה וכ- 750 תלמידים מ- 4 בתי ספר על יסודיים בעיר.
- נהריה – 27 עו"ה ו- 385 תלמידים/ות.

כנסי התלמידים היו פעולת שיא לקראת יום האישה הבינלאומי החל ב- 8.3.2008, התקיימו 3 כנסי תלמידים בנהריה, בקרית גת ובאשדוד, ס"ה כ- 1500 תלמידות ותלמידים משכבות י"א ו"ב.

יישום התהליך

- הדרכת צוותי ההוראה בבתי הספר העל יסודיים בישובים בהם הופעלה תכנית. ההדרכה כללה הרצאות וסדנאות.
- קבלת מערכי שעור העוסקים בנושא כבוד האדם – איש ואישה התמודדות עם נושא הסחר בבני אדם בכלל ונשים בפרט. (מותאם לחוברת).
- פעילות מקדימה של המורים בכתות לקראת הכנס.

- הכנס שכלל דברי הסבר, פאנל ואת ההצגה "מערב פרוע" היו שיאה של מערך פעילויות שנערכות בבתי הספר התיכוניים בערים אלה.
- דיון בכתות בעקבות הכנס והמשך פעילויות המתקיימות בנושא כבוד האדם ושוויון בין המינים כולל נושאים כמו כבוד האדם, מגדר ומשפט.

II. שילוב הנושא בתוכניות מגדר ושוויון בין המינים הפועלות במערכת החינוך - מודולה בתוכנית.

המודולה כוללת 1-2 מפגשים (מתוך 10 או 14 מפגשים של 2 שעות) בתוכניות:

- העצמת נערות, פרזנטציה בנושא סחר בנשים, מושגים כמו החפצה ודוגמאות מחיי יום-יום ועוד.
- כבוד האדם ושוויון בין המינים (החפצת נשים, שוויון וחוסר שוויון, כבוד האדם).
- מגדר פוליטיקה ואזרחות פעילה (עיסוק בנושאים חברתיים והעלאת נושאים הקשורים לסחר בנשים).

סה"כ השתתפו בתוכניות 258 מורים/ות ו- 4072 תלמידים/ות.

תהליך היישום

- השתלמויות לעו"ה – תהליכי למידה והבנת הקשר בין כבוד האדם, מיגדר, העצמה, משפט וסחר בנשים.
- פעילויות עם תלמידים בנושא.
- פעילות הורים עו"ה ותלמידים.

III. הרצאות בבתי ספר

הרצאות למניעת אלימות כלפי נשים ומאבק בזנות וסחר בנשים.
 כ- 200 הרצאות ברחבי הארץ (במימון הרשות לקידום מעמד האישה במשרד רה"מ).

4. ציון היום הבין לאומי בנושא המאבק בעבדות שנקבע על ידי האו"ם ב- 2.12

ה-2 בדצמבר הוכרז על ידי האו"ם כיום הבינלאומי למאבק למניעת עבדות = סחר בנשים

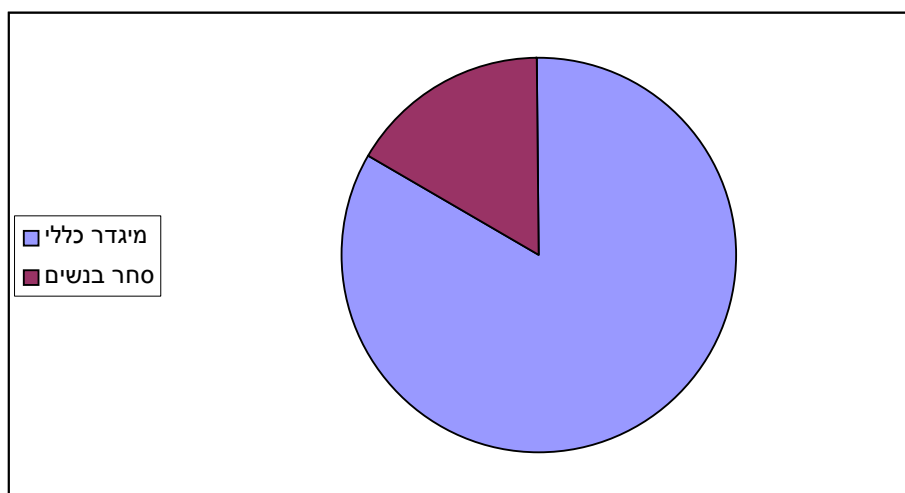
International Day for the Abolition of Slavery The

לציון יום זה הפצנו באתר האינטרנט ובבתי הספר שמפעילים את התכניות השונות בנושא שוויון בין המינים בחינוך מערך שיעור בנושא: זנות וסחר בנשים כעבדות של המאה ה-21 תוך הדגשת העובדה שזנות וסחר בנשים, בשנים האחרונות מתדפקים על פתח דלתנו. מדובר בילדה שאנו רואים כשאנו עוברים ברחוב ותוהים מדוע נראית כמו עקורה ממסגרת ויתכן אף שזו אותה תלמידה שאנו כמחנכים מבינים כי למעשה איננו יודעים לאן הולכת לאחר צאתה מבית הספר. יש לציין כי ידועות מאות מתבררות ישראליות העוסקות בזנות בעוד ההערכה היא כי עיקר העוסקות בזנות אינן מוכרות כלל.

5. סיכום הפעילות הכוללת בתחום המיגדר והשוויון בין המינים במערכת החינוך בשנה"ל תשס"ח.

תשס"ח			תשס"ז			מחוז
מס' עו"ה	מס' תלמידות/ים	מס' קבוצות	מס' עו"ה	מס' תלמידות/ים	מס' קבוצות	
313	5876	286	115	1685	85	סה"כ מחוז חיפה וצפון
111	1306	64	32	1060	53	סה"כ מיגזר הלא יהודי
407	6029	298	370	4238	173	סה"כ מחוז מרכז ותל אביב
308	2326	74	99	2556	83	סה"כ מחוז ירושלים ומנח"י
936	4863	238	955	2475	133	סה"כ מחוז דרום
276			0			גני ילדים
117			101			השתלמות ארצית
2468	20400	960	1672	12014	527	סה"כ בפריסה ארצית

להלן גרף המתאר את יחסיות הפעולות בתחום סחר בנשים מתוך ס"ה הפעולות במיגדר ושוויון בין המינים בחינוך בפריסה ארצית בתשס"ח:

6. היעדים לשנה"ל תשס"ט:

- הפצת החוברת לכל בתי הספר הממלכתיים + מכתב מלווה.
- 10 ימי מודעות יישוביים לכלל עובדות ועובדי ההוראה.
- ימי מודעות לכל המנחות והמנחים, בכל התוכניות.
- בניית מודל לשיתוף פעולה רחב עם הגופים.
- ימי מודעות למורים/ות לספרות ומד"ח.
- תכנית "שרשרת" – נערות בוגרות חונכות נערות צעירות.

היעד הכללי לשלוש השנים הבאות ואילך הוא הטמעת הנושא בכל מערכת החינוך גם כנושא ייחודי, גם כחלק מתכניות לימוד ותוכניות חוץ קוריקולרית וגם כחלק מתפיסת העולם הערכית של מערכת החינוך.